

Afspraken Duurzaam Almere 2012-2014 versie 24 mei 2012

1. Algemeen

De achtergrond:

Betrokken partijen

De volgende partijen zijn betrokken bij deze afspraken: **het Rijk** (de Staat der Nederlanden), de **provincie Flevoland**, de **gemeente Almere** en het **Waterschap Zuiderzeeland**.

De Almere Principles

In 2008 hebben de gemeente Almere en het Rijk de Almere Principles opgesteld. Deze Principles zijn bedoeld “als inspirerend richtsnoer voor iedereen die in de komende decennia betrokken is bij het ontwikkelen van Almere tot een duurzame stad”. Er zijn zeven uitgangspunten voor duurzame stedelijke ontwikkeling geformuleerd. Innovatie en duurzaamheid worden centraal gesteld. Geconstateerd is dat de groei van Almere een gunstig klimaat biedt voor onderzoek, experimenten en innovatie met een directe koppeling naar de Almeerse praktijk. Één van de principles is: “*ontwerp gezonde systemen*”. In de Afspraken Duurzaam Almere wordt dit principe geoperationaliseerd.

De RAAM-brief

Op 6 november 2009 heeft het Kabinet de RAAM-brief vastgesteld. Deze brief beschrijft de rijksambitie voor de Noordelijke Randstad met een strategische positie voorzien voor de doorgroei van Almere.

Het Integraal Afsprakenkader Almere (IAK)

Op 29 januari 2010 hebben het Rijk, de provincie Flevoland en de gemeente Almere de wederkerige afspraken tussen Rijk, provincie en gemeente voor de doorgroei van Almere vastgelegd. Daarin is de aanpak van het thema duurzaamheid opgenomen. Ambitie is dat Almere als nieuwe stad keuzevrijheid biedt ten aanzien van systemen voor energie, mobiliteit, water, biodiversiteit, grondstoffen en ruimtegebruik. Het ministerie van VROM, de gemeente Almere en de provincie Flevoland, zetten Almere in als nationaal praktijklaboratorium om experimenten en innovaties van duurzame systemen grootschalig te implementeren.

Duurzaam Almere

In de periode 2009 – 2011 zijn inhoudelijke verkenningen uitgevoerd door de gezamenlijke overheden. De resultaten zijn opgenomen in een nota Verkenningen Duurzaam Almere 2.0. Door het opstellen van de Afspraken Duurzaam Almere 2012-2014, formuleren partijen de lange termijn doelstellingen voor duurzaamheid en de eerste acties, om inhoud te geven aan de IAK afspraak over duurzaamheid.

Afspraken:

Status:

Dit is een bestuurlijke inspanningsverplichting. De geformuleerde afspraken zijn niet juridisch afdwingbaar.

Doel

Doel is het ontwerpen van gezonde systemen ten behoeve van de duurzame ontwikkeling van de stad. Dit geldt voor zowel de toekomstige stedelijke gebieden als voor de bestaande stad. Systeeminnovaties worden ontwikkeld ter bevordering van duurzame gebiedsontwikkeling. De innovaties hebben betrekking op energie, mobiliteit, water en productief landschap.

Resultaat

Partijen onderschrijven gezamenlijk de lange termijn doelstellingen voor de onderscheiden thema's en de afspraken over de te ondernemen acties.

Looptijd

Deze Afspraken Duurzaam Almere hebben een looptijd tot en met 2014. Dan worden ze geactualiseerd en aangepast, synchroon met de voorgenomen aanpassing van het IAK.

2. Ambitie

Almere heeft in de afgelopen 35 jaar een geschiedenis ontwikkeld, waarin nieuwe soorten van gebiedsontwikkeling, innovatie en experimenten op allerlei gebieden een plek hebben gekregen. De komende decennia heeft Almere een ontwikkelopgave ter versterking van de internationale concurrentiepositie van de Noordelijke Randstad. De opgave behelst de ontwikkeling van 60.000 woningen en 100.000 nieuwe arbeidsplaatsen. Almere en het Rijk willen duurzaamheid als uitgangspunt hanteren in deze stedelijke ontwikkeling.

De groei is van een dermate omvang dat het interessant, mogelijk en rendabel is om systeem innovaties door te voeren. Centraal hierbij staat het ontwerpen van gezonde systemen. Dit zijn robuuste en flexibele systemen die zodanig ontwikkeld worden dat er geen afwenteling naar de toekomst plaatsvindt. Daarbij worden 'cradle-to-cradle'-oplossingen ontwikkeld, rekening houdend met de onderlinge afhankelijkheid van ecologische, sociale en economische factoren.

Vanuit het principe van organische ontwikkeling wordt Almere 2.0 gerealiseerd volgens een geheel nieuwe manier van ruimtelijke ontwikkeling. De toekomstige bewoners en gebruikers spelen een centrale rol als aanjagers van de duurzaamheid. Zij zijn de initiatiefnemers. Bij het streven naar een duurzaam Almere wordt maximaal ingezet op het faciliteren van initiatiefnemers bij de ontwikkeling en implementatie van gezonde systemen.

Met deze Afspraken Duurzaam Almere worden doelstellingen geformuleerd naar de huidige stand van kennis. Duurzaamheid heeft echter een dusdanige innovatiesnelheid dat ervoor gekozen wordt om, naast het ontwikkelen van een lange termijn doelstelling, met partijen afspraken te maken voor de komende twee jaar. Hierna volgt een nieuw ijkmoment en worden nieuwe afspraken gemaakt. Het economisch rendement van duurzaamheid ontwikkelt zich steeds verder door innovatieve ontwikkelingen in de markt. Door de voorgestane werkwijze wordt hiervoor ruimte geboden.

3. Energie

Er is een transformatie ingezet van eindige energiebronnen naar duurzame energiebronnen. De groei van Almere biedt de gelegenheid om bij gebiedsontwikkeling direct in te zetten op duurzame energiebronnen. De schaal van de groei van Almere biedt hiertoe goede kansen. Er zijn afgezien van wettelijke bepalingen, geen belemmeringen vanuit oude systemen, geen vastgestelde institutionele kaders. De gebruikelijke investeringsstroom bij gebiedsontwikkeling biedt de mogelijkheid om nieuwe inzichten ten aanzien van energiebesparing, -productie en -infrastructuur te implementeren. De bestaande stad kan meeprofiteren van de ervaringen, mogelijkheden en nieuwe kennis, die de ontwikkeling met zich meebrengt. Hiernaast biedt de verduurzaming van de energiehuishouding eveneens kansen voor nieuwe vormen van werkgelegenheid. Duurzame energie geeft ook voorspelbare energielasten en op termijn – bij stijgende prijzen van fossiele energie – een lastenverlichting voor burgers en bedrijven. De mogelijkheid tot participatie in duurzame energieprojecten, vergroot de sociale cohesie.

3.1 Doelstelling

Bij de ontwikkeling van Almere wordt ernaar gestreefd dat de gemeente – met gebruikmaking van de directe omgeving– energieneutraal (exclusief mobiliteit) is vanaf 2025. Hierbij wordt minimaal 40% van de energievraag binnen de gemeente op een duurzame manier opgewekt. De gebiedsontwikkelingen van Almere zijn energieneutraal en zo mogelijk energieproducerend. De energiedoelstelling wordt bereikt door energiebesparing en door toepassing van duurzame vormen van energieopwekking (o.a. zonne-energie, windenergie, groen gas, biogas, warmte-koudeopslag).

3.2 DE-on

De achtergrond:

- in de gemeente en de provincie zijn diverse mogelijkheden voor een verdergaande verduurzaming van de energiehuishouding, i.e. besparing van de vraag, duurzame energieproductie en intelligente energie-infrastructuur;
- de gemeente Almere heeft in samenwerking met de provincie Flevoland een Masterplan Energiehuishouding Almere 2.0 (MEA 2.0 d.d. 30 december 2011) opgesteld, dat uitgaat van bovenstaande doelstelling. Het MEA is een richtinggevend document
- de provincie Flevoland onderzoekt het initiatief om met gemeenten en andere organisaties te komen tot een gezamenlijke duurzame energieontwikkelingsmaatschappij (DE-on);
- naast de positieve effecten op milieu heeft dit ook positieve effecten op de regionale werkgelegenheid en participatie van ondernemers en particulieren;
- de provincie Flevoland heeft met het Rijk een Green Deal (d.d. 3 oktober 2011) afgesloten met betrekking tot DE-on, waarin is vastgelegd dat de provincie een bedrag van 1,2 miljoen euro ontvangt van het rijk voor de op te richten Duurzame Energie- en ontwikkelingsmaatschappij (DE-on) en de energietransitie in Flevoland. Hiermee ondersteunt het rijk DE-on, het initiatief van Flevoland om de energiehuishouding te verduurzamen. De toets aan de staatssteunregels is inmiddels afgerond. Op basis hiervan heeft het Rijk de eerste tranche van de financiële bijdrage ter beschikking gesteld en is er gestart met de uitwerking;
- de gemeente heeft een positieve grondhouding ten aanzien van participatie in DE-on;
- vooruitlopend op de oprichting van DE-on zijn er diverse initiatieven en projecten in Almere, die direct een bijdrage leveren aan de geformuleerde doelstellingen.

Afspraken:

- de provincie Flevoland zal –gehoord het advies van de stuurgroep DE-on- vooruitlopend op de oprichting van DE-on, één of meerdere proefprojecten - in het kader van de Green Deal DE-on – voordragen voor nadere uitwerking, op basis waarvan de realisatie van deze projecten in samenwerking met Almere, onder de paraplu van DE-on kan worden gestart;
- een potentieel proefproject is uitwerking van de businesscase Nobelhorst, waarin de energievoorziening van Nobelhorst technisch, financieel en organisatorisch wordt uitgewerkt op basis waarvan de realisatie kan worden gestart;
- de gemeente Almere en de provincie Flevoland maken voor dit proefproject in 2012 afspraken over planning, resultaat, kosten en organisatie van deze businesscase(s). Deze afspraken worden vastgelegd in een samenwerkingsovereenkomst;
- het Rijk is bereid om expertise over aanpak, inhoud en financiering te delen bij dit proefproject;
- de gemeente Almere zal de ervaringen met en de (tussen)resultaten van het proefproject Nobelhorst betrekken bij de bestuurlijke besluitvorming over DE-on;
- aanvullend op bovenstaand proefproject kunnen additionele afspraken gemaakt worden over aanvullende projecten, als genoemd in MEA, het businessplan DE-on, deze afspraken Duurzaam Almere of anderszins, als energieneutrale proefwoningen en lokale energie initiatieven als De Groene Reus;
- het Rijk is bereid om in de periode 2012 – 2013 op verzoek van de provincie, expertise beschikbaar te stellen voor het opzetten van de financieringsstrategie van DE-on;
- het RVOB zal kennis, opgedaan in het kader van Gebieden Energie Neutraal, beschikbaar stellen.

3.3 Zonne-energie

Achtergrond:

- de gecontroleerde stortplaats Braambergen in Almere beëindigt op afzienbare termijn haar functie als stortlocatie;
- diverse partijen zien potenties voor de ontwikkeling van deze locatie (45 hectare) tot een grootschalig zonnepanelen park;
- in het kader van het DE-on businessplan is een verkennende businesscase uitgewerkt voor ‘zonPV in diverse sectoren’ en onder MEA 2.0 een verkennende businesscase ‘Grootschalige DE-opwekking langs infrastructuur’, waaronder ook zonPV.

Afspraken:

- De gemeente Almere, provincie Flevoland en het rijk zijn bereid om de ontwikkeling van Braambergen tot het grootste zonnepanelenpark van Nederland te faciliteren en zich in te spannen om het initiatief mogelijk te maken;
- gemeente Almere zal in 2012 in overleg treden met de grondeigenaar NV Afvalzorg om de nadere stappen te bepalen.

Artikel 3.4 Windenergie

Achtergrond:

- windenergie kan een bijdrage leveren voor de duurzame energievoorziening in relatie tot bestaand stedelijk gebied van Almere en de groei van Almere;
- het windmolenbeleid van waterschap Zuiderzeeland is gericht op veilige waterkeringen in relatie tot de locatie en het effect van de windmolens;
- het huidige provinciaal windenergiebeleid stelt voorwaarden die de realisatie van windparken in het stedelijk gebied van Almere belemmeren;
- gezien de gezamenlijke ambitie van een duurzame groeiopgave, is er bij de gemeente Almere sprake van een bijzondere situatie, mede gezien haar stedelijke signatuur met nog veel tijdelijk open ruimte;
- binnen de gemeentelijke grenzen zijn er geschikte locaties om op verantwoorde wijze windmolens te plaatsen;
- in het kader van het DE-on businessplan is een verkennende businesscase uitgewerkt voor ‘windparken’ en onder MEA 2.0 een verkennende businesscase ‘Grootschalige DE-opwekking langs infrastructuur’, waaronder ook grootschalig windenergie.

Afspraken:

- Ten behoeve van de ambitie van energieneutraliteit, in combinatie met de beperkte mogelijkheden als gevolg van het stedelijk gebied, verruimt de gemeente Almere in overleg met de provincie de (zoek)ruimte voor windenergie. Hiermee wordt geanticipeerd op een uitzondering voor het principe van opschalen en saneren onder voorwaarde van substantiële financiële burgerparticipatie in windparken in Almere. In gezamenlijk overleg zullen locaties in beeld worden gebracht. Mogelijke locaties zijn de Stichtse Kant, A27, A6, de Vaart, Almeerderhout en Almere Pampus;
- De provincie Flevoland zal vervolgens op verzoek van de gemeente Almere voor (tijdelijke) locaties in Almere haar saneren- en opschalingsbeleid (zoals vastgelegd in de Beleidsregel Windmolens 2008 en het Omgevingsplan Flevoland 2006) en de ruimtelijke specificaties voor windparken (parkomvang en turbineomvang) in heroverweging nemen, om de beperkt beschikbare ruimte in Almere voor windenergie te kunnen benutten.
- In het kader van het planproces Regioplan windenergie Zuidelijk en Oostelijk Flevoland wordt de haalbaarheid en onderlinge samenhang van deze locaties met nabij gelegen ontwikkellocaties voor

windenergie nader onderzocht. Hiertoe wordt in 2012 een gebiedsspecifiek Programma van Eisen opgesteld en in 2013 een plan-MER uitgevoerd op regionale schaal.

- Provincie Flevoland zal samen met de gemeente Almere het initiatief nemen om met het rijk hierover afspraken te maken in de mogelijk af te sluiten Green Deal windenergie Zuidelijke en Oostelijk Flevoland;
- Aan de herstructurering van het Windpark Almere Pampus verbinden de gemeente en het RVOB in hun kaderstelling het uitgangspunt dat de opbrengsten van dit windpark voor zover als mogelijk ten gunste van de groenblauwe gebiedsontwikkeling wordt ingezet. Dit sluit aan bij de afspraken als vastgelegd in de Intentieovereenkomst uitwerking IAK programma Groenblauw (d.d. december 2011) als vastgesteld door het Rijk, de gemeente Almere, Staatsbosbeheer en Stichting Flevolandschap.

Paragraaf 4 Mobiliteit

Almere zal de komende decennia worden uitgebreid met oog op de versterking van de internationale concurrentiepositie van de Noordelijke Randstad. Verdergaande verbinding en verankering met deze stedelijke metropool is onderdeel van deze ontwikkeling. Almere zal door haar uitbreiding intensieve relaties krijgen met de Amsterdamse en Utrechtse regio. Transport- en vervoersassen zijn hierbij dragers. Dit heeft zowel betrekking op personen, openbaar als goederenvervoer.

4.1 Doelstelling

Bij de groeiopgave worden de mogelijkheden benut om duurzame vormen van mobiliteit uit te breiden. Focus ligt op schone en energiezuinige mobiliteit en voorkomen van milieuproblemen (geluid, fijnstof etc). Ambities zijn dat voor het personenvervoer nieuwe mogelijkheden ontstaan voor de gewenste verschuiving van het traditionele gemotoriseerd vervoer, in de richting van een groter aandeel openbaar vervoer en een groter aandeel elektrisch vervoer.

4.2 Regionale mobiliteit

Achtergrond:

- het kabinet wil dat Nederland in 2020 één van de meest efficiënte vervoersystemen in Europa heeft. Het kabinet wil de belemmeringen voor een grootschalig gebruik van elektrische auto's wegnemen;
- Amsterdam, Almere en Rijkswaterstaat hebben in 2011 een verkenning uitgevoerd naar de introductie van elektrisch vervoer op de woon-werk corridor Schiphol-Amsterdam-Almere;
- de gemeente Amsterdam heeft in 2011 een Green Deal gesloten met de Rijksoverheid, waar elektrisch vervoer onderdeel van is. Amsterdam en de Rijksoverheid hebben zich bereid verklaard om van elektrisch vervoer een succes te maken in de Randstad. Dit doen zij door kennis en ervaring te delen en de benodigde instrumenten te ontwikkelen. Binnen de nationale aanpak krijgt de Metropoolregio Amsterdam een rol als focus- en experimenteergebied;
- de gemeente Amsterdam zoekt de samenwerking met andere overheden en het bedrijfsleven voor de aanpak van elektrisch vervoer.

Afspraken:

- voor de regionale duurzame mobiliteit en specifiek elektrisch vervoer, zal Almere in 2012 nadere afspraken maken over de samenwerking in het kader van Metropool Elektrisch;
- de gemeente Almere zal in overleg met het Ministerie I&M en de gemeente Amsterdam voor september 2012 een plan van aanpak opstellen en vaststellen voor het project de Electric Freeway voor E-bikes, in het kader van Beter Benutten MRA, op basis waarvan de uitvoering gestart wordt.

4.3 Lokale mobiliteit

Achtergrond:

- Almere heeft een Mobiliteitsplan vastgesteld, waarin het handhaven van een gezond, verkeersveilig en duurzaam verkeerssysteem met aandacht voor initiatieven uit de markt, centraal staat;
- de A6 in Almere zal in de periode 2016 – 2020 verdubbeld worden;

- de Werkmaatschappij Almere Centrum Weerwater (samenwerkingsverband van onder meer gemeente Almere en het Rijk) heeft, met het oog op deze verdubbeling en de uitbreiding van het centrum van Almere in het kader van Almere 2.0, in maart 2012 een gebiedsontwikkelingsplan opgesteld;
- in dit plan is – met het oog op de verwerking van de verwachte vervoersstromen tussen het gebied en het Stadshart Almere - een transferium (P+R) opgenomen;
- in oktober 2012 zal kenbaar worden gemaakt of in Almere in 2022 de Floriade wordt georganiseerd in het gebied van Centrum Weerwater.

Afspraken:

- indien de Floriade in Almere zal gaan plaatsvinden zal de gemeente Almere in samenwerking met onder meer Rijkswaterstaat, de haalbaarheid van een transferium langs de A6 in de periode 2012 – 2014 onderzoeken. Bij dit onderzoek wordt betrokken de combinatie met het OV-transferium dat aangelegd wordt op de overkapping van de A6;
- indien de Floriade elders zal plaatsvinden, wordt door de gemeente Almere een alternatief scenario uitgewerkt voor het ontwikkelen van een transferium langs de A6 binnen de gebiedsontwikkeling van het Centrum Weerwater.

Achtergrond:

- Almere beschikt over een vrijliggend busbaansysteem;
- het gebruik van dit systeem wordt periodiek aanbesteed aan vervoersmaatschappijen;
- in 2017 zal de eerst volgende aanbesteding aan de orde zijn;
- het vrijliggend systeem biedt in beginsel een goede uitgangssituatie voor verdergaande innovaties voor het lokale openbaar vervoer, zoals bijvoorbeeld geautomatiseerde people movers.

Afspraken:

- de inzet van de gemeente Almere voor het regionale openbaar vervoer bij de eerstvolgende concessie, is het opnemen van voorschriften ten aanzien van verduurzaming van het openbaar vervoer binnen het concessiegebied;
- de gemeente Almere zal in 2014 een verkenning uitvoeren naar de mogelijkheden voor innovatief en duurzaam gebruik van het vrijliggende busbaan systeem, opdat deze inzichten worden meegenomen bij de aanbesteding in de periode 2016 en 2017;
- de gemeente Almere zal met het rijk nadere afspraken maken over ondersteuning middels de inzet van expertise bij het uitvoeren van de verkenning.

5 Productief landschap

Almere is ontwikkeld als een meerkernige stad met een rijkdom aan groen en water. Dit is één van de onderscheidende kenmerken van Almere, waar de inwoners groot belang aan hechten. Deze rijkdom aan groen en water biedt de mogelijkheid om deze gebieden in te zetten voor de ontwikkeling van productief landschap. Hiermee krijg deze oppervlakte naast haar betekenis voor recreatie, natuur en beleving een extra maatschappelijke betekenis in het kader van de zelfvoorzieningsgraad van de stad.

5.1 Doelstelling

De groenblauwe omgeving wordt waar mogelijk en wenselijk - naast haar traditionele gebruiksvormen t.a.v. cultuur, natuur en recreatie - ingezet om ruimte te bieden aan de gezonde systemen van de stad. Het gaat hierbij om de gezonde systemen van energie, water en mineralen kringloop (o.a. lokale voedselproductie en gft verwerking). Indien deze nieuwe functies in de groenblauwe omgeving leiden tot exploitatie-opbrengsten, zullen deze mede ingezet worden voor de uitbreiding, kwaliteitsverhoging en beheer van de groenblauwe omgeving.

Afspraak

- gezien het vernieuwend karakter van deze doelstelling zullen het rijk (RVOB), de provincie Flevoland en de gemeente Almere in de komende 2 jaar ervaring opdoen met het inzetten van de groenblauwe

omgeving als productief landschap. Bij de herijking van de overeenkomst IAK duurzaamheid, zullen de partijen - indien aan de orde - de doelstelling nader concretiseren.

5.2 Stadsland- en tuinbouw

Achtergrond:

- vanaf 2002 zijn op initiatief van de Wageningen Universiteit & Research, in opdracht van het ministerie van EL&I, diverse onderzoeken gedaan naar duurzame land- en tuinbouw in de omgeving van steden, waaronder specifiek Almere (Agromere);
- in Almere zijn ervaringen opgedaan met stadsland- en tuinbouw, waarbij ondermeer toekomstige bouwgrond is ingezet voor tijdelijk agrarisch gebruik;
- de gemeente Almere gaat in de Almere Principles en het Oostvaardersakkoord uit van de kracht van de stad en wil initiatieven vanuit de samenleving uitnodigen en faciliteren;
- in het maatschappelijk middenveld, zoals het Hoger Onderwijs, het bedrijfsleven en duurzaamheidsorganisaties, zijn er diverse initiatieven gericht op de ontwikkeling van stadsland- en tuinbouw;
- in het kader van het opstellen van de ontwikkelingsstrategie voor Almere Oosterwold (23 oktober 2008) is onderzoek, ondermeer door de gemeente Almere en het RVOB, uitgevoerd naar de mogelijkheid van stadsland- en tuinbouw in Almere;
- in de concept structuurvisie Almere 2.0 (26 juni 2009) wordt stadsland- en tuinbouw als één van de dragers voor de organische en landschappelijke ontwikkeling van Almere Oosterwold aangemerkt;
- het Ontwikkelcentrum Stadslandbouw Almere (*een samenwerkingsverband - opgericht 17 mei 2011 - van Praktijkonderzoek Plant & Omgeving, het lectoraat eco-effectief ondernemen in stedelijke omgeving CAH Almere, Ontwikkel Maatschappij Flevoland en Witteveen + Bos*) is gericht op de stimulering van de stadsland- en tuinbouw in Almere;
- in de ontwikkelingsstrategie Almere Oosterwold: Land-Goed voor initiatieven (d.d.29 maart 2012) van de werkmaatschappij Almere Oosterwold (samenwerkingsverband van onder meer RVOB en gemeente Almere) is de dragende functie van de stadsland- en tuinbouw voor Almere Oosterwold herbevestigd;
- ten behoeve van de ontwikkelingsstrategie hebben gesprekken plaatsgevonden met de agrarische ondernemers in het gebied, waarbij gebleken is dat een deel van de ondernemers interesse heeft voor een mogelijke transformatie naar stadsland- en tuinbouw;
- op basis van de ontwikkelingsstrategie Almere Oosterwold heeft de stuurgroep RRAAM in haar bijeenkomst van 24 februari 2012 de intentie uitgesproken om tot een overeenstemming te komen tussen meest betrokken partijen, waaronder de gemeente Almere en het RVOB, om de gebiedsontwikkeling Oosterwold op te gaan starten;
- de gemeente Almere heeft zich kandidaat gesteld voor de Floriade van 2022 en zet daarbij in op de ontwikkeling van Almere Green City als gezonde stad met gesloten kringlopen voor water, energie, productief landschap en mobiliteit;
- Almere zal haar ervaringen als praktijkclub voor duurzame ontwikkeling in het kader van de Floriade 2022, inzetten voor een internationale Green City Movement, waarin Green Cities wereldwijd van elkaar leren;
- naast de ontwikkelingen in Almere zijn ook nationaal en internationaal diverse ontwikkelingen gaande met betrekking tot stadsland- en tuinbouw.

Afspraken:

- het RVOB en de gemeente Almere gaan een pilot stadsland- en tuinbouw opstarten. De gemeente Almere zal optreden als intiatiefnemer voor deze gezamenlijke pilot;
- beide partijen inventariseren in 2012 de beschikbaarheid van eigen (pacht)gronden, die kunnen worden ingezet voor de pilot stadsland- en tuinbouw. Op basis van huidige inzichten zal dit gaan om een gezamenlijke oppervlakte van circa 50 hectare, gelegen in het gebied Overgooi/Oosterwold;
- beide partijen zullen gezamenlijkheid een marktuitvraag voorbereiden, opdat deze in 2013 kan worden uitgezet. In de marktuitvraag is onder meer opgenomen:
 - o beschrijving van de doelstelling stadsland- en tuinbouw en beschrijving van de pilot;

- een publiek programma van eisen, dat is afgestemd met de ambitie van de organische ontwikkeling van Almere Oosterwold;
- de pacht- cq grondprijs en andere voorwaarden, die gebaseerd zijn op de functie stadsland- en tuinbouw;
- mogelijkheden om met de overheden in overleg te treden ten aanzien van deregulering ten behoeve van de implementatie van specifieke functies van initiatiefnemers voor stadsland- en tuinbouw;
- bij de voorbereiding van de markttuitvraag worden onder meer betrokken de tuinbouwsector (o.a. LTO Noord) en de Werkmaatschappij Almere Oosterwold (i.o.);
- de pilot zal door RVOB en Almere uiterlijk in 2014 worden geëvalueerd opdat de inzichten en leerervaringen van zowel de publieke partijen, de tuinbouwsector als de private partijen ingezet kunnen worden bij de verdere ontwikkeling van Almere Oosterwold;
- indien de Floriade in 2022 in Almere gaat plaatsvinden, zal de pilot stadsland- en tuinbouw in principe een onderdeel worden van het programma van de Floriade. Indien aan de orde, worden hierover nadere afspraken gemaakt tussen partijen en het projectbureau Floriade.

6 Water

Almere is gelegen op de bodem van de voormalige Zuiderzee. De polder heeft een gemiddeld niveau van ca. 4 meter onder NAP. Het droog houden van het land en het gezond houden van het oppervlaktewatersysteem vergt continu aandacht. De polder is omgeven door grote wateren, die zijn aangewezen als Natura 2000 gebieden. Hiervoor gelden bijbehorende richtlijnen ten aanzien van waterkwaliteit en ecologische kwaliteit. De ontwikkeling van Almere zal aanpassingen en uitbreidingen vergen van zowel het watersysteem als de afvalwaterketen. Tevens is een doorlopende aandacht vereist voor de veiligheid van de stad die onder het waterpeil ligt van de grote omringende wateren.

6.1 Doelstelling

De ontwikkeling van Almere zal gepaard gaan met de ontwikkeling van een bijbehorend duurzaam watersysteem. De opgaven van wateroverlast en droogte worden verbonden met de ruimtelijke opgaven van Almere. Almere wordt een klimaatbestendige stad.

Dit heeft betrekking op

- *Schoon water*: in zowel stedelijk als landelijk gebied, zorgen voor de randvoorwaarden voor gezonde oppervlaktewatersystemen, die voldoende leef-, verblijf-, en voortplantingsmogelijkheden bieden voor de aquatische flora en fauna in het gebied. De chemische en ecologische kwaliteit van het oppervlaktewater vormen geen belemmering voor het behalen van de KRW-doelstellingen. Tevens wordt het afvalwater zodanig behandeld dat het geen risico's oplevert voor de volksgezondheid.
- *Voldoende water*: er is een samenhangend, robuust en goed functionerend watersysteem dat de effecten van toekomstige klimaatveranderingen, bodemdaling en droge periodes kan opvangen. Zo'n systeem kan het water, conform de daarvoor vastgestelde normen en zonder overlast te veroorzaken, verwerken tegen maatschappelijk aanvaardbare kosten.
- *Veiligheid*: de veiligheid tegen overstromingen blijft ook in de toekomst gewaarborgd door te werken aan veilige, robuuste en duurzame waterkeringen. Hierbij wordt geanticipeerd op sociale, ruimtelijke, economische en klimatologische ontwikkelingen.

Hiernaast biedt het water in zijn verschijningsvorm een bijzondere waarde voor de stad door zijn bijzondere belevings- en gebruikswaarde.

6.2 Afvalwaterketen

Achtergrond:

- de capaciteit van de huidige AWZI is op termijn niet toereikend voor de toekomstige omvang van Almere;

- de noodzakelijke uitbreiding van de waterzuiveringcapaciteit is aanleiding voor het verkennen van de toekomstige duurzame inrichting van de afvalwaterketen;
- in lijn met de Agenda Duurzaamheid van het Kabinet (2011), met innovatieve inzamel- en zuiveringstechnieken, kan mogelijk een bijdrage worden geleverd aan energie- en grondstoffenwinning uit afvalwater;
- Almere Oosterwold krijgt een opzet met lage stedelijke dichtheid en de ontwikkeling zal plaatsvinden via de principes van organische groei. Hierbinnen wordt mede ingezet op toepasbare varianten van duurzame sanities;
 - de gemeente (cf. de achtergrondstudies van de Werkmaatschappij Almere Oosterwold, 2012) wil Oosterwold ontwikkelen volgens de principes van organische groei en daarbinnen komen tot goed toepasbare varianten van duurzame sanities;
 - de afvalwaterketen van Almere moet robuust zijn, zuiveren tegen laagst maatschappelijk kosten en voldoen aan de eisen van volksgezondheid en waterkwaliteit.

Afspraken:

- het waterschap Zuiderzeeland stelt samen met de gemeente Almere in 2013 een ontwikkelagenda op hoe te komen tot een robuust, gezond en duurzaam afvalwatersysteem in Almere. Hierin wordt meegenomen:
 - o de projectorganisatie, inclusief
 - o de initiatiefnemers per onderdeel van de onderzoeksagenda;
 - o het verkennen van de mogelijkheden om te komen tot nieuwe concepten als ‘de zuivering als energiefabriek’ en de ‘zuivering als grondstoffenfabriek’;
 - o het onderzoeken van de financiële en organisatorische haalbaarheid van toepasbare varianten van duurzame sanities op diverse schaalniveau’s;
 - o het opstellen van een onderzoeksagenda voor de waterzuivering Almere op de lange termijn;
- de gemeente Almere zal met de woningbouwcorporatie Ymere en het Waterschap Zuiderzeeland, in 2012 afspraken maken over het opzetten van een pilot voor de gescheiden inzameling van urine in Nobelhorst. Met het rijk worden afspraken gemaakt over de inzet van de daarbij benodigde expertise.

6.3 Watersysteem

Achtergrond:

- de stedelijke uitbreidingen binnen het toekomstige Almere 2.0 zullen leiden tot veranderingen in het oppervlaktewatersysteem;
- in Oosterwold zal de stedelijke ontwikkeling via de principes van organische groei plaats vinden, waardoor het noodzakelijk is te verkennen op welke wijze de doelstellingen met betrekking tot een robuust en duurzaam watersysteem binnen dit model zijn te bereiken;
- de verdeling van de zorgtaken tussen gemeente en waterschap hangen in de praktijk samen met de verdeling van stedelijk en landelijk gebied;
- de gemeente Almere en de gemeente Zeewolde zijn voornemens een intergemeentelijke structuurvisie Oosterwold op te stellen. Parallel hieraan is de provincie Flevoland voornemens een provinciale structuurvisie Oosterwold op te stellen.

Afspraken:

- op initiatief van de gemeente, in samenwerking met het waterschap Zuiderzeeland en de provincie Flevoland zal het concept van het watersysteem voor de organische gebiedsontwikkeling in Oosterwold in 2012 verder worden uitgewerkt en getoetst op haalbaarheid en duurzaamheid. Op basis hiervan wordt een aanpak ontwikkeld over:
 - o de wijze waarop het gebied ontwikkeld gaat worden;
 - o het borgen van een robuust en goed functionerend watersysteem in een omgeving van organische groei (met inbegrip van de mogelijke functiedifferentiatie);
 - o de wijze waarop wordt omgegaan met de gevolgen van de bodemdaling;
 - o de mogelijke wijziging in de zorgtaken van overheden o.a. als gevolg van de organische ontwikkeling alsmede bij een geleidelijke omzetting van landelijk naar stedelijk gebied.

Paragraaf 7 Ruimte voor initiatief

Duurzaamheid is een onderwerp van iedereen. Mensen maken de stad en zij zijn de aanjagers van nieuwe ontwikkelingen. Bij de initiatiefnemers ligt ook een verantwoordelijkheid om de initiatieven op een duurzame wijze te realiseren. Gelijktijdig kenmerkt duurzaamheid zich door doorlopende innovaties en experiment. Het ruimschoots ruimte bieden aan initiatieven vanuit de samenleving vraagt een andere rol van de overheid. In plaats van sturen, bepalen en concretiseren, gaat de overheid vanuit partnership de dialoog aan en stelt initiatiefnemers in staat om daadwerkelijk initiatief te nemen.

7.1 Doelstelling

De partijen bieden ruimte aan duurzaamheidsinitiatieven die bijdragen aan het realiseren van de duurzaamheidsdoelstellingen voor water, energie, mobiliteit en productief landschap conform deze Afspraken Duurzaam Almere.

7.2 DuurzaamAlmere.nl

Achtergrond:

- de gemeente Almere werkt aan actief burgerschap, participatie en goed gastheerschap om inwoners/instellingen in staat te stellen initiatieven te nemen. Hierbij ligt het initiatief bij de bewoners en de gemeente participeert (overheidsparticipatie);
- deze strategie haakt aan en sluit aan bij de door BZK ingezette beweging Kracht in Nederland over burgerschap en overheidschap, wat de zoektocht naar een nieuwe verhouding tussen overheid en samenleving centraal stelt;
- ter ondersteuning van Almere 2.0 is het DuurzaamheidsLab Almere opgericht;
- het DuurzaamheidsLab heeft zich doorontwikkeld tot een duurzaamheidswinkel en virtuele ontmoetingsplaats, DuurzaamAlmere.nl genaamd;
- het doel van DuurzaamAlmere.nl is om de duurzaamheidsinitiatieven in de stad een (ontmoetings)plek te geven, alsook om als duurzaamheidsknooppunt voor initiatieven te dienen;
- de gemeente Almere heeft een ondernemersloket waar bedrijven een directe ingang hebben bij de Gemeente voor een snelle en integrale afhandeling van alle ondernemersvragen, zoals (her)bevestiging-, uitbreidings-, bestemmingsplan- en vergunningvragen.

Afspraken:

- de gemeente Almere zal een financiële bijdrage voor DuurzaamAlmere.nl regelen voor de komende drie jaar. Dit bedrag wordt ingezet om tot een multiplier te komen, waarbij ingezet wordt om geldstromen van derden (maatschappelijke organisaties en bedrijfsleven) hieraan te koppelen;
- de gemeente Almere zal in 2012 afspraken maken met DuurzaamAlmere.nl om duurzaamheidsinitiatieven uit de markt en de stad te entameren, opdat de gemeente eventuele beperkingen aan overheidszijde om tot realisatie van dergelijke initiatieven weg te nemen;
- Almere zal in 2012 spreken met BZK en zal verkennen of het rijk een bijdrage kan leveren vanuit de beweging Kracht in Nederland, door inzet van kennis ten behoeve van verrijking, verbreding en verankering van initiatieven, en door een verkenning te doen naar inzet vanuit het fonds ten behoeve van de start van initiatieven.

7.3 Initiatief Centrum voor Duurzame Gebiedsontwikkeling

Achtergrond:

- in aanloop naar de afspraken voor Duurzaamheid zijn diverse verkenningen uitgevoerd naar de haalbaarheid van een Nationaal Centrum voor Duurzame Gebiedsontwikkeling in Almere;
- de markt heeft de wens om de Duurzaamheidswinkel door te ontwikkelen tot een Centrum voor Duurzame Gebiedsontwikkeling ter ondersteuning van duurzame ontwikkelingen. In dit centrum kunnen consumenten, bedrijven, wetenschap en lokale overheid elkaar treffen.

Afspraak:

- de gemeente Almere heeft een positieve grondhouding ten aanzien van het initiatief vanuit de markt om een Centrum voor Duurzame Gebiedsontwikkeling te ontwikkelen en waar mogelijk een dergelijk initiatief te ondersteunen.

7.4 Pilot duurzame gebiedsontwikkeling

Achtergrond:

- het ministerie I&M, de stichting voor Klimaat en de Stichting Urgenda hebben in 2010 een platform voor duurzame gebiedsontwikkeling opgericht voor een periode van drie jaar;
- dit Platform Duurzame Gebiedsontwikkeling heeft als missie versnelling en versterking van duurzame gebiedsontwikkeling in Nederland;
- het platform wil Almere ondersteunen bij een drietal thema's:
 - o ontwikkelen van financiële regimes met het oog op duurzaam rendement;
 - o verkennen van kansen via pilots voor een Oppervlakte Ontwikkelings Maatschappij;
 - o verduurzaming van bestaande wijken.

Afspraak:

- de gemeente Almere zal ruimte bieden aan initiatieven vanuit het Platform Duurzame Gebiedsontwikkeling tot het opzetten van pilots ten behoeve van de ontwikkeling van een Oppervlakte Ontwikkelings Maatschappij. Hiertoe zal de gemeente Almere in de 2^e helft 2012 nadere afspraken maken met het Platform/Urgenda.

7.5 Betrokkenheid maatschappelijke partijen

Achtergrond:

- in deze Afspraken Duurzaam Almere hebben overheidspartijen gezamenlijk de lange termijn doelstellingen en korte termijn afspraken voor de ontwikkeling van gezonde systemen voor Almere 2.0 geformuleerd;
- partijen zijn van mening dat bij het bereiken van deze doelstellingen de betrokkenheid van maatschappelijke organisaties onontbeerlijk is.

Afspraak:

- de gemeente Almere zal in afstemming met de andere ondertekenaars van deze Afspraken Duurzaam Almere - in de 2^e helft van 2012 in overleg treden met de Duurzaamheidswinkel om de betrokkenheid van maatschappelijke en private organisaties bij de realisatie van de duurzaamheidsdoelstellingen - waar aan de orde - vorm te geven.

8. Overige afspraken

8.1 Doorwerking

- Het Rijk zal in 2012 in samenspraak met provincie Flevoland en gemeente Almere zorg dragen voor de doorwerking van de duurzaamheidsdoelstellingen in de rijksstructuurvisie RAAM.
- De gemeente Almere en RVOB zullen in samenspraak met de andere partners van de werkmaatschappij Almere Oosterwold de duurzaamheidsdoelstellingen ten aanzien van water, energie en producerend landschap vertalen naar het niveau van de kavelpaspoorten, in het kader van de operationalisering van de organische ontwikkeling van Almere Oosterwold.

8.2 Financiële afspraken

Achtergrond:

- voor de lopende gebiedsontwikkelingen van Nobelhorst en Almere Poort heeft de gemeente Almere een duurzaamheidsfonds opgericht om investeringen en vernieuwingen in duurzaamheid te faciliteren en stimuleren;
- mogelijke investeringen in duurzaamheid zijn in de gebiedsontwikkelingen voor Oosterwold, Weerwater en Pampus opgenomen, in aanloop naar de RAAM-brief in een modelmatige grondexploitatie. Hierin is gerekend met een opslag van 4% voor duurzaamheid.

Afspraken:

- de benadering uit 2009 (4% opslag in de grex) wordt nader geconcretiseerd en onderbouwd, dan wel vervangen door substantiële maatregelen;
- het ligt in de rede dat er een duurzaamheidsfonds voor de gebiedsontwikkelingen Almere 2.0 wordt ingericht, gericht op de systeemdoelstellingen, zoals geformuleerd in deze Afspraken Duurzaam Almere;
- op initiatief van de gemeente Almere wordt voor oktober 2012, samen met het RVOB en I&M een advies voorbereid aan de voorzitter van de werkgroep Financieel Kader ten behoeve van de stuurgroep RRAAM. Het advies betreft hoe te komen tot investeringsruimte of een investeringsfonds voor duurzaamheid voor de gebiedsontwikkelingen van Almere 2.0.

8.3 Kosten

- De partijen dragen zelf de personele kosten die gemoeid zijn bij de uitwerking van de afspraken uit deze Afspraken Duurzaam Almere.

8.4 Planning, monitoring en actualisering

- De gemeente Almere zal in samenspraak met de partners in 2012 een monitoring voor de geformuleerde duurzaamheidsdoelstellingen opzetten.
- De partners betrekken de inzichten van de monitoring bij de actualisatie van de doelstellingen en formulering van de vervolgvactiteiten in kader van IAK Duurzaamheid.
- Partijen zullen jaarlijks de voortgang van de afspraken monitoren en indien aan de orde de afspraken actualiseren.
- Partijen zijn in principe bereid om in 2014 een serie aanvullende afspraken op te stellen gericht op het realiseren van de geformuleerde duurzaamheidsdoelstellingen. Hierbij wordt rekening gehouden met de mogelijkheden en verantwoordelijkheden van de partijen.

Aldus overeengekomen en getekend,

de Staat der Nederlanden,
hierbij vertegenwoordigd door (...)

de gemeente Almere,
hierbij vertegenwoordigd door wethouder Duurzame Ruimtelijke Ontwikkeling Dhr A.T. Duivesteijn

de provincie Flevoland,
hierbij vertegenwoordigd door coördinerend gedeputeerde RRAAM, Mevr. A.E. Blik - de Jong

het Waterschap Zuiderzeeland,
hierbij vertegenwoordigd door Heemraad Water, Wonen en Natuur Dhr. J. Nieuwenhuis